

MB
13649

N. M.
42/1952

BESZÉLŐ KÉPEK

KRÓNIKÁS ÉNEK
EGER VÁR VIADALÁRÓL
1552-BEN

Tinódi Lantos Sebestyén Historiájának
felhasználásával írta és képeit
400 éves rajzokból összeállította:

HÁRS LÁSZLÓ

A Népművelési Minisztérium megbízásából kiadja
a MAGYAR FOTÓ DIA-OSZTÁLYA

1952

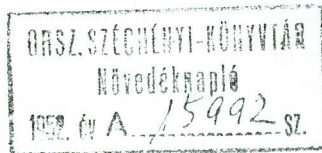
Tanácsadás a

Diafilm vetítéshez

1. Az előadás előtt a szöveg felolvasását okvetlen gyakoroljuk. (Tagoltan olvassunk és ne hadarjunk.)
2. Ha módunkban áll és a tárgy természete megengedi, kívánatos, hogy ne egy személy, hanem váltakozva ketten olvassák fel a szöveget.
Az egyik kép szövegét az egyik, a másik kép szövegét a másik felolvasó mondja el.
3. A szövegrész utolsó szavánál a felolvasó koppantson és a következő kép fordítása csak ezután történjék.
4. A vetített szöveget is olvassuk fel.
5. A vetítógép kezeléséhez útmutatást nyújt a technikai „útmutató”.

Ennél a filmnél a következőkre hívjuk fel a figyelmet: Lehetőleg versmondásban jártas olvassa fel a versszöveget.

Ez a diafilm önálló vetítésre alkalmas. Ugyanakkor kiegészíti a hasonló című ismeretterjesztő előadást, tehát lehetőleg a megtartandó előadáshoz kapcsolódjon a diavetítés.

Felkötés kiadó: A Művelt Nép Könyvkiadó Igazgatósága
Megjelent 3000 példányban

— Ez a könyv MNOSZ 5601—50A és 5602—50A szabványok szerint készült —
Budapesti Szikra Nyomda, V., Honvéd-u. 10. Fel. vez.: Lengyel Lajos igazgató.

Krónikás ének
EGER VÁR VIADALARÓL
1552-ben

Tinódi Lantos Sebestyén

HISTÓRIAJÁNAK

FELHASZNÁLÁSAVAL IRTA ÉS KÉPEIT

400 éves rajzokból összeállította:

Hárs László

2. Íme egy lantos lép elétek s dalba fog:
„Vitézokről hős krónikát hadd mondok,
Hallgassátok igaz szavam, magyarok,
Krónikámból mindnyájan okuljatok.“
3. Csudaszép helyen Eger vára vagyon,
Az völgyre fekszik egy nagy oromzaton,
Királyszéki fekszik tőle északon,
Napkeletre egy nagy magas hegy vagyon.

Eger várról mondok mostan krónikát,
Török ellen azt hogyan oltalmazák,
Elűzik az vár alól az kontyosát,
Ahmed vezért s budaj Ali basát.

Elbeszélem, hazánk akkor mint vala,
Mikor Eger dicső példát így ada,
Históriám ott kezdem, hol valaha
Teméntelen szenvedésünk támada.
4. Ezerötszáz s tizennégyben az bestyék
Dózsa Györgyöt tüzes trónon égeték,
Mellét izzó vasfogóval tépeték,
Húsát kínzott jobbágyokkal éteték.

Odaveszett a parasztnép reményi
Rabságukat szabadsággal cserélni,
Veszékeltek mind az ország szegényi,
Az jobbágyoknak jobb tán meg se születni.

5. Verbőczi írt bitang törvényt, kegyetlent,
Tett rá véres pecsétet az úri rend,
Gúzsba köték az jobbágyot, annyi szent,
Hóhérpallós, szöges korbács nem pihent.

6. Az nagy uraságok éltek pompában,
Arany-ezüst kincsük gyült garmadában.

7. A pór nép meg görnyedett úr-dolgában,
Nyomorult volt mind életében-holtában.

8. Szolimán, törököknek császára
Fente fogát gyöngült Magyarországra,
Parancsola az sok bégre, agára,
S elindítá hadait az hazára.

9. Jöve reánk nagy fene török sereg,
Jancsár, szpáhi magyar földön hempelyeg,
Nyomukban jár martalóchad, rengeteg,
Álgyuk alatt még a pást is megremeg.

10. Az nagyurak, fényességes vitézek,
Kik megdúlák, letiprák az pór népet,
Fegyvert fogni nem igen igyekvének,
Hogy töröktől hazájukat védjék meg.

Maguk haszna elébbvaló volt nekik,
Mint az hazát védelmezni halálig
S felkeléstől reszketvén, az pórt pedig
Fegyvert fogni ők dehogyis engedik.

11. Ezerötszáz s huszonhatban így esett
Mohács síkján az kegyetlen ütközet,
Hol is kicsiny magyar sereg elveszett,
Király maga patakba odaveszett.

Bizony nem az török veszte minket el,
Hanem az sok nagyúr önnön kezivel,
Tétlen nézték, hogy az kontyos mit mível,
Nem gondoltak édes hazánk vesztivel.

12. *Velített szöveg*

Még Mohács sem téríté meg ezeket,
Harácsoltak, halmozák az kincseket,
S míg marakodtak, mint az koncon az ebek,
Köztök hazánk három felé szedetett.

13. Egy részében az póroknak gyilkosa,
Szapolyai Jankó király országla,
Az ki Dózsa népén lábbal tiprata
S koronáért lett az török lakája.

14. Bécsi Habsburg Ferdinándus, az német
Királya lett országunk más részének,
S erős várak, őrzői sok megyének,
Két király közt rendre, sorra veszének.

15. Harmad részen az török terpeszkedett,
Külde reánk nagy kegyetlen bégeket,
Hódolatott mind szélesebb földeket,
Nehéz adót mindenektől ő szedett.

16. Buda vala feje Magyarországnak,
Kézbe esék az is török császárnak,
Ezeröttszáz s negyven egyben Budának
Kincses várába kontyosok jutának.

17. Az törökök sorra, rendre foglalák
Valkót, Pécsset, Simontornyát, Palotát
Esztergomot, Visegrádot és Tatát,
S Nógrád, Hatvan is nyögé az kontyosát.

18. Cudar török sok gonoszat téve tett,
Városokat összedúlt, felégetett,
Nem tekinte kisdedeket, véneket
Ojtoatá, mint mécsesét, az életet.

19. Atyánkfiát sokat rabságba vetett,
Tagjaikra vasbilincset veretett.

20. Sok jó magyart török földre vitetett
S mint barmot árulá ott szegényeket.

21. Ferdinándus király Bécsben bálaza,
Míg magyar föld török igában vala

Holott ha nincs sok vitéznek jó vasa,
Nyögte volna az törököt Ausztria.

22. Ferdinándnak zsoldosi ez időben,
Inkább magyar pórnépeket erősen
Rablák, dülák, szorongaták kényökben,
Mintsem, hogy kárt tegyenek az törökben.

23. De végvárakban jó vitézek voltak,
Kik az törökökkel bátran harcoltak
Míg az urak, papok Bécsben mulattak,
Gyakor helyen vittak s vért ők ontottak.

Bátor szívvel az vitézséghez voltak,
Ha ellenséget láttak, megindultak,
Gyorsan ő jó lovukra mind fordultak,
Törökökön sok diadalt arattak.

24. Török szultán szólt az hadi tanácsban;
Üssetek rá az végekre, meglássam,
Engem háborgató végvár ahány van,
Török kézre jusson Magyarországbán.

25. Ahmed basa nagyvezér elindula,
Mehmed is és Budai Ali basa,
Vélek százezernyi sereg mozdula,
Futa tőlük Ferdinánd zsoldos hada.

26. Vég-Egerben vala akkor kapitány,
Az ruszkai jó vitéz Dobó István,
Serénykedik nagy veszedelem mián,
Tudja: készül rá az török, valahány.

Erdély felé az út arra vezet el,
Azt az utat őrzi vala Vég-Eger,
Az Felföldnek kapuját is erővel
Védelmezi, dacolva az törökkel.

27. Dobó István erősíti az várát,
Építi az toronyok ágyú-állását,
Falat rakat, hordat föld- és kőbástyát,
Mély árkot von, várja az vár vívását.

28. Sok hadiszert feles számmal beszerez,
Algyukat és tarackokat pénzen vesz,

Tüzes szerszámot is sokat kézhez tesz,
Lőport is nagy garmadával mindenhez.

29. Védelműl, ótalmul. Vég-Egernek,
Szólnokon is palánkvárat emeltet,
Immár kemény falat lesz az töröknek,
Farkas foga abba ugyan bétörhet.
30. Szántóvető pór görnyed itt munkába,
Mert az várat sok parasztnép táplálta,
Tizenkét megyének minden jobbágya
Adójával erős Egert szolgálta.
31. S adón fölül ingyen munkát is végzett,
Vár-építeni önként oda sereglett.
32. Követ hordott, fuvarozott, mindent tett,
Az hazát így védelmezni segített.
33. Az urak meg Szikszón gyűlést tartának,
Hogy katonát Eger várnak adnának,
S közeledtén török császár hadának,
Ily szót mondtak ők Dobó hadnagyának:

„Vár tartásra, ha elég nem voltatok?
Mire egri tisztben ti maradtatok?
Azért, ha az koncával jól laktatok,
Az levét is reá ti megigyátok“.

Ezt, hogy hallá, hadnagy nyelvét harapta,
„Cudar válasz“ — ő magában ezt mondta,
Így lőn, hogy vért Egerért az ostromba
Török ellen nem igen sok úr onta.

34. Egri várnak ura vala az püspök,
Oláh Miklós mindig Bécsben időzött,
Elkerülte jószerin az törököt,
Messzi magyar várával nem törődött.
- Mikor Dobó küldé hozzá hirnököt,
Aki Bécsbe segítséget kérni jött,
Kérésére azt felelte az püspök,
Segítségért majd — az éghez könyörög.

35. Mint uruk, a várban lakozó papok,
Ugyancsak nem várták be az ostromot,

Négy káplán, az helyettes őrkanonok
S minden társuk — Egerből kiódalog.

36. Felmálháztak, megfutottak sebesen,
Veszni hagyák erős váruk kegyesen,
Nem tarthatá vissza őket semmi sem,
Halni kész híveik lelki üdve sem.

37. *Vetített szöveg:*

Urak, papok helyett számos paraszt jött,
Egerből és Nagytályáról hetvenöt,
Százötven jobbágy, asszony-gyermek negyvenöt,
Számuk egyre-másra kétszázötvenöt.

38. Lakatosok, ácsok, puskamívesek,
Kerékgyártók, molnárok s más mesterek,
Hogy Dobótól jött hozzájuk izenet,
Eger-várba önként oda siettek.

39. Hellyel-közzel jöttek aztán harcosok,
Innen-onnan egynéhányan lovasok,
Bányavárosi s megyei gyalogok,
Legfőképen kézipuskás drabantok.

40. Bornemissza Gergely diák Egerbe
Kétszázötven jó gyaloggal jöve be,
Harcot próbált vitélő szép serege
A külső vár oltalmazója leve.

41. Ki Egervár fala közzé szorula,
Asszony, gyermek, mester, pór és katona,
Az várvédők minden száma, sommája,
Csak ezerkilencszáz s harmincöt vála.

Számra kicsiny, lélekre nagy ez sereg,
Az félsz el nem fogta az ő lelkeket,
Holott egész Európa rettegett
Az töröktől, olyan fene híre lett.

42. Közben Amhát megostromlá Temesvárt,
Száz álgúval ontotta rá száz halált,
Jó Losonczi István bátran ellenállt,
De segítő seregre hiába várt.

43. Kötést teszen ezért Amhát basával,
Elvonulhat vár népével s hadával,
Amde török reátörni nem átall,
S mindannyiát elemésztí vasával.

Íme ez példa légyen néktek, vitézek,
Törököknek egy szavát sem higgyétek,
Mert az kontyos akármit is ígérget,
Ugysem állja pecsétjét az hitének.

44. Vég-Szolnokot ostromlá Ali basa,
Az vár őrsége megfutott éjszaka,
Erős várat gyenge szívük így ada
Török kézre, amire megvirrada.
45. Amhát és Ali basa el nem heverték
Fordították lovuk fejét Egernek,
Közbül mindent tűzzel-vassal égettek,
Pusztulás járt nyomában az seregnek.
46. Arulóval küldé Amhát levelet,
Ígért benne fő császári kegyeket,
Ha Egerbe bocsájtják az sereget,
De ha nem, hát leütteti fejeket.
47. Dobó István bégyüjtté ő vitézit,
Felolvasá Amhát basa levelit,
Az vitézek esküvéssel felelik,
Hogy az várat védelmezik halálig.

Szerzést hoztak helyben az vár piarcon,
Szót s levelet nem váltanak az harcon.
Ki megadást említ, míg áll az ostrom,
-Méltó rá, hogy hóhér által lakoljon.

48. S még az éjjel az várból kiütének,
Az közelgő Alinak csejt vetének
Választ ők az kardjok hegvén vivének,
Vár levelét török vérrel írák meg.

Bornemissza vitézei azon nap
Fő törököt sokat lekaszaboltak,
Sok zsákmánnyal, drágasággal rakodtak,
Várbéliek ezen igen vidultak.

49. Eger alá másnap oda érkeze,
 Ali basa előljáró serege,
 Janicsárok, szpáhiknak húsz ezere,
 Algyukat vonák Királyszékire.
50. Ezerötszáz s ötvenkettő derekán,
 Szeptember hó tizenegyedik napján,
 Három álgyu lövést teve azután,
 Legelsőkül Eger vára vívásán.
51. Megérkeze ezután a főereg
 Melyet maga Amhát basa vezetett,
 Véle vala Szokolovics Mehemed,
 Hoztak harcost, számszerint százézet.
52. Száz álgyúval töreték az kőfalat,
 Álgyútűztől mindgyárt ottan meghala
 Nagy Balázs, az gyalogok egy hadnagya,
 És Deli Pál, egy jó puskás katona.
53. Álgyúgolyó sütőházba is csapott,
 Dolgoztak ott derék parasztasszonyok
 Mukájában egy is meg nem riadott,
 Tovább süttek vitézeknek sok cipót.
54. Álgyúzának tizenhárom napon át,
 Szétronták az Tömlöcbástyát, Földbástyát,
 A mesterek kivárák az éjszakát
 S rontásokat az setétben berakták.
- Tizenharmad napon már jó Egerre
 Az, ki látá, ugyan alig ismere,
 Mindenütt csak törés-rontás ezere,
 Sok romlott fal látszék vala messzire.
55. Gyűlt az török setét éjnek évadján,
 Láták ezt a várvédők a fal fokán,
 Tudták mire sereglenek jó korán:
 Várvívásra készül im az muzulmán.
56. S lőn jó reggel hajnalban sivalkodás,
 Nagy sokfelől oly nagy Allah kiáltás,
 Először paloták felől indulás,
 Számos zászlóval ostromnak rohanás.

57. Az törökök az törésre felmásztak,
Két ezerre százezeren rontának,
De az ostrommal semmit sem használtak,
Mert vitézek ott bent ébren valának.

58. Bolyki bástya vala az leggyengébb pont,
Legsűrűje az töröknek oda ront,
Bornemissza védelemzé, rájuk ront,
Török vértől iszamós lett az porond.

59. Dobó látá, hogy török bényomula
S az ókapu nagy tornyába tolula,
Elfoglalá janicsárság csapata
Tetején leng már félholdas zászlaja.

Dobó István látá az veszedelmet,
Templombástya álgúúhoz sietett,
Maga célzott, golyóbist bé tetetett
S az Ókapu kőtornyára lövetett.

60. Ótorony, melyben az török tolongott,
Golyóbisoktól találva leomlott,
Sok félholdas zászló mélybe lehullott,
Omlás alatt sok janicsár jajongott.

Látván torony ledőlét az törökök,
Megriadtak, zavarodtak mód fölött,
Az vitézség vélek most megütközött,
S véres fejjel úzé el az törököt.

61. Visszaverék rettenetes rohamot,
Janicsár és szpáhi úzve megfutott,
Várárokban hevert sok török halott,
S bár fala tört, de Eger megmaradott.

62. Az várban is halottak és sebesek,
Gyógyították serény borbély mesterek,
Gyulai György lábán-kezén sérült meg,
Arany Mihály kapott súlyos fejsebet.

63. Az török most kezde ismét ostromot,
Várfalakat töretett és ágyúzott,
S küldé ismét levéllel ő árulót,
Sári Andrást, hogy nevét is tudjátok.

64. Nem olvasák, mit ír vala Amhát bég,
Fél levelet rögtön ott megégeték,
Másik felét hozóval megégeték,
Sári Andrást mély tömlöcbe vetették.

65. *Vetített szöveg:*

Amde az várban rút áruló,
Gyalog hadnagy, törökkel cimboráló
Ellenséggel megadásról suttogó,
Megtudá ezt Bornemissza és Dobó.

Hegedűs Istvánt, egy gyalog hadnagyot,
Az áruló fejét vasra verték ott,
Ítéletet hoztak reája legott,
Arulásért életével meglakolt.

66. Októbernek negyed napján új csapás,
Rettenté meg az védőket: robbanás,
Szétvetetett az nagy puska-ropakás,
Golyóbis, vagy tüzes tapló az hibás.

Ott veszett az nyolc portörző darabont,
Horváth Gergely, kit az útja arra vont,
Légberöpült az várbeli két malom,
Az robbanás, falat, bástyát összeront.

67. A törökség látá bent az zürzavart,
Nagy sietve csapatokkal odatart,
Am Dobó szavára az vitézi kard
Az falakról minden kontyost elzavart.

68. Dobó küldte két áruhás követet,
Hogy az török táboron át menjenek,
Sürgessék az szabadító sereget,
Mert az vár megtette, amit tehetett.

Vas Miklós, Varsányi János indula,
Bécs várában Ferdinándhoz fordula,
Oláh Miklós püspök úrhoz fordula,
Eger várnak segítséget kért vala.

69. Míg odafel jártak vala követek,
Az törökség kaput, falat törtetett.

Várvédők sok részbe hordtak köveket,
Mégsem tudták javítani az sebeket.

Minden napon indult török rohamra,
Az várvédők visszaverék naponta,
S hol a török legjobban szorongata,
Segített jó Bornemissza furlangja.

70. Gergely diák szerkeszt tüzes szereket,
Legelsőbb is tűzokádó kereket,
Mely gurulva úzó az törököket,
Tépe rajtok szörnyűséges sebeket.

Hordókba is sok puskaport tétetett,
S az végükbe töltött puskacsöveket,
Ily hordókat török közé ereget,
Félék azok az új tüzes szereket.

Várvédők meg láták török riadalt,
Tüzes szerek vívnek velük viadalt,
Örvendezék az újabb szép diadalt,
S harci kedvök szívökből így ki nem halt.

71. Követekkel, törökön át megjöve
Nagy Lukács, ki váron kívül rekede,
S társaival mind azon vitézkede,
Hogy mégis visszajuthatna-e Egerbe.

72. Visszatérő követeknek híre ez:
Császár, püspök ígéretet bőven tesz,
Amde annak foganatja semmi lesz,
Vagy megáll az vár magában, vagy elvesz.

73. Móric, ama szász választó Győrött van,
Seregével tapodtat sem megy onnan.

74. Miksa herceg pihen Rimaszombatban,
Nem várhatnak segítséget sehonnan.

75. Értsétek hát Nagy Lukácsék csudáját,
Magyar vitéz becsülete példáját,
Míg nagyurak elkerülték az csatát,
Önként mentek ők, hogy védjék az hazát.

76. Tíz végvárból is sok jámbor vitézek
Csipkedék az teméntelen sereget,
Környöskörül száguldák az legények,
Le is vágta azokból ők eleget.

De Ahmednek, Alinak roppant hada,
Ettől biz nem igen sokat csappana,
S mert Ferdinánd serege nem támada,
Készülhettek utolsó nagy ostromra.

77. Török síposok vár alatt sípoltak,
Tizenketted napján, október hónap,
Ötöd hetén a kegyetlen ostromnak,
Nagy csapatok mindenfelől omoltak.

78. Mintha ég is föld is ősze szakadna,
Szegény romlott Eger várra szakadna,
Mintha földből is csak török fakadna
Oly rengeteg had indula rohamra.

79. Jaj tenéked, Eger vára, itt a vég,
Nincsen is már falaidban semmi ép,
Másfélezer védelmeződ kicsinység
Százezer töröknek könnyű martalék.

80. Rettenetes ostrom kezdődött vala,
Mindenfelől zúdultak az falakra,
Gergely deák, s Zoltai forgolóda,
Ostromlétrákat mélységbe taszítva.

81. Tüzes csudák hullottak az törökre,
Bornemissza szóratá tar fejökre,
Kit az elért, kinjában felüvölte,
Sok janicsár lefeküdt ott örökre.

82. Az földbástyára sok török rohana,
Akkor belől senki ott nem áll vala,
Ezt számtartó Sukán János meglátta,
Odaugrott s egy törököt levága.

Pribék János hamar mellé futamék,
Az törésen igencsak emberkedék,
Melyt állának az falakon ők, amég
Jöve Pető Gáspárral az hadinép.

83. *Vetített szöveg:*

Két nap állott rettenetes rohamjok,
Minden álgú szakadatlan robajlott,
Csauszok, bégek hajták népöket, holott
Nem kímélték hátuktól az kardlapot.

Az várvédők szánják magok halálig,
Dobó Istvánt, Bornemisszát követik,
Az várukat töröktől vagy megvédik,
Vagy maguk is odavesznek egy szálig.

84. Földbástyára özönlének kontyosok,
Véghezvinni győzedelmes ostromot,
Az ki bírta, mindnyája odafutott,
Nehéz követ gördítének asszonyok.

85. Sok más asszony forró szurkot zúditott,
Vagy holt kézből véres kardot ragadott,
Feljegyzék hős-krónikába lantosok
Kocsis Gáspár feleségét, Margitot.

86. Egri hősök, vitézek és asszonyok,
Tűzben, lángban védték meg az várfokot,
Az törökség akárhhol is támadott,
Az falakról véres fejjel megfutott.

Hiába volt Amhátnak száz ezere,
Falak közé egy török sem juta be,
Mennyi hős hullt halva önnön véribé,
Mert hazája drágább volt, mint élete.

87. Alkonyatkor meghátrált az törökség,
Nem vala már az falakon semmi ép,
Talpig véres volt az vitéz hadi nép
Mely leverte török császár seregét.

Ostromnak az másodnapján Vég-Eger
Védelmében száznegyven hős hullott el,
De az szultán seregéből nyolcezer
Falak tövén vérbe fagyva ott hever.

88. Mint csikas, ha golyótól sebet kapott,
S szügyit nyalván, morogva elődalog

Ugy ódalgott Eger alól az romlott
Török sereg, ki lóháton, ki gyalog.

89. Az várban meg zenge hadi muzsika,
Az vitézség vidáman kurjongata
Nem győzhetlen lám szultán tenger hada,
Kis magyarság rajt diadalt arata.

90. Befejezván az krónikás éneket,
Tiszteljük az várvédő vitézeket;
Mert négy százada, mióta ez esett,
Fényben ragyog dicső egri nevezet.

Lássad, hogy az ellen bárhogy agyarog,
Hódító had letiporni sohse fog,
Mint az kontyost, elűzzük az támadót,
Egri példát így követjük, magyarok.

Vége

